Մանզումէի էֆքեարը սէռնեան 300 նիւսխէ վէրիլիպ, ամէնվի գբյմէթի, Խմեան. պոլ իչին կէչէր ադճէ 250, վէ ալթը այլաղը 125 ղրշ. վէ թաշրալար իչին քսանթ փարա. սը տախի իչինտէ օլարագ, ամենվի գբյմէթի ասղ ադճէ 250, վէ ալթը այլաղը տախի 125 ղրշ. օլաճագ տբր։
Վէ պէհէր նիւսխէսի 40-ը արտահա սաթըլաճագ տբր։

Մանգուալի Էֆքեար

ՄԻԻՆԱՏԻ

Իլանթէն պէհէր սաթըրը իչին, պիրինճի տէֆտառա 3, իքինճի տէֆտառա 2, վէ իւչինճիւ վէ սայիր տէֆթարտա 1 էր ղրշ. ալընաճագ տբր։
Մէքթուպ վէ սայիրէ, Պէյ-օղլունտա Տօղրու-Խօլտա 467 նիւմէրօլու Խանէտէ ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏ թապխանէսինտէ, Կարապետ Ց. Փանոսեան իմինէ կէօնտէրիլէճէք տեր։

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՑԷ ՎԷ ՄԷԳԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻ ՍԻՆԷ ՝ ՀԱՅ ԶԻԼՀԻՃՃԷ ՀՎ 1869 ՄԱՐՏ 28 ՃԻՄԱ ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ԱՊՐԻԼ 9 ՆԻՒՄԷՐՕ 886

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ՄԱՐՏ 28.

ՏԱԽԻԼԻՅԵԷ

ԹԻՒՐՔԻԱ ԳԱՏԸՆԼԱՐԸ

Ամէրիգանըն Պօսթըն շէհրինտէ թապուն նէշը օլունան Ամվինա Հէրալա նամ զաղէթաստա շու ամիտէքի պահս օգունմուշ տուր։

Շարգուտաքի գաբնլարըն թէրպիյէսի իչիւն թայէին օլունան «Ումրն'ս Պօրտ օվ Միչիրնդ» նամ չիրքէթի, յունվար իպթիտալարընտա պուրատա թէճէմմիւ իտիւպ, մուգատտէմա Սթանպօլտա միսիօնար օլան Մ. Ճօրճ Ուօշպըրն՝ Թիւրքիա գաբնլարըն ահվալը-նը թարիֆ էթտի, քի զայէթ թէէսիւֆ օլունուր տէրէճէտտ իտի։ Ճըրնլ նամ զաղէթանըն բիվայէթինէ կէօրէ շէօյլէ սէօյլէմիշ տիր։

Մէմալիքի Օսմանիյէտէ օլան դարբլար 17,000,000տէն էքսիք օլմայըպ, իչլէրինտէն քիլիսէէ տախիլ օլան 1000 քիշի եօգ տուր։ Պու գաբնլարըն էօմրիւ, ճանլարընա միւղիրը թէէսիրաթտէն ասլա սալիմ տէյիլ տիր։ Էվոէ, գաբնլար էսիր կիպի օլուպ, տօղուպ լօլիւնճէէէ գաբար ասլա էթիպարըրը եօգ տուր, վէ պիր դըղըն տօղմասը այնի պիր պէլա առտա օլունուր իտի։ Օսմանլը գաբնլարընըն խանէսի եօգ տուր. պունուն իւզէրինէ, մէրգումմ Մ. Ճօրճ Թիւրքիառա պէյթուԹէթի իթտիյի 1000 քիշի սէքէնէսի օլան էն էյի պիր քէյֆիւն հալինի նազլ իթտի։ Գաբունուն եանընտա թօիլանմըշ վէ իչէրիյէ տախի տաղըմըշ կիւպրէ ԵՐԳՆԷԹԼԱՐԸՆԸՆ իւզէրինտէն էվէ կիրտի քի, տէօրթ տուվար իւզէրինէ պինա օլունմուշտու. քէնտիսի իսէ, պաշընը պազէն թավանա վուրուրուտու։ Էվին ասլա բէնչէրէսի օլմայըպ, դաբուստա տախի միւշքիլ պուլունուրուտու, տամը ախշամ վէ իսթիւ չամուրըլա սրվանմըշ տիւզ իտի։ Եէր իսթիւնտէ պաշգա պիր դաթ եախօտ տէօչէմէ ասլա եօգ իտի։ Գարը դօճա վէ էվլատլարտան պաշգա պու էվտէ պէշ քինէք, իքի պուզաղը, իքի իւչ քէօբէք, օն պէշ թանէ թավուդ վէ բիլիճ, վէ պիր սիւրիւտէ դօյունտան մատա, իհթիմալ տբր պիր տէ մէրքէպ վար ըտը։ Պու հալտէ բիս վէ քէհլէլի օլունճա, պու դարբլար էլպէթ թէրպիյէսիզ դալբրլար։ Պու էվոէ սաքին օլանլար, հայվանլարընն նէֆէսի իլէ ըսընբրլար ըտը։ Թիւրքիառա, դարբլար, դույուպ եազմագ էօյրէնէպիլիրլէր տէյի կիւճ ինանբրլար, անճագ Քէլամուլլահրն թէէսիրի իլէ օլապիլիր, օնլարըն ույանըպ պուրատաքի (Ամէրիգա) գաբնլարա պէնզէմէսի։ Հաթթա, Միւսլիմանլըգըն տախի օնլարը թէրպիյէ իթմէյէ ասլա գուտրէթի եօգ տուր։ Ռումլար վէ էրմէնիլէր քէնտի քէնտիլէրինի խրիսթիյան թէսմիյէ իտէրլէր։ Ֆաղաթ օնլարըն տախի տինի էֆքէարը պաթըլէտէն իպարէթ տիր։ Օնլարըն տինէնտէ, հիւսնիւ ախլէագա տայիր թապիյաթի ինսանիյէյի թէրֆի իտէպիլիր պիր մուհասէնաթ, եախօտ դարբլարրն եալանճըլըգընա վէ հիյլէպազլըգընա վէ եէմին իթմէլէրինէ պիր սէտտ գօյապիլիր վէ օնլարը քէնտի էվլատլարընը լաՀՐԳԸՅԸԼԱ թէրպիյէ իթմէյէ միւկթէտիր իտէպիլիր պիր մարիֆէթ եօգ տուր։ Տինլէրի, իթիգատատը պաթըլէ իլէ գարբշմըշ տբր։ Իսլամլըգըն թէէսիսի, պունլարը թէրպիյէտէն տահա ուզագլաթ տբրբը իտի. զ իրա քէամիլէն շախսի քէյֆէ տայիր թալիմաթլար վէրիր իտի։ Տինու մէզհէպ թարիգի իլէ թէրպիյէ էթմէք եօգ տուր օնլարտա։ Պու Իսլամ գաբրլարը, քէնտի էվլատլարընը, օն եաշլարընա գատար քէնտիլէրի թէրպիյէ իտիւպ, զէհնլէրինի էֆքէարը պաթըլէ իլէ էօյլէ պիր տօլտուրուրլար քի, օնլարը օ էֆքէարլարտան դուրթարմագ հէման միւմքինսիզ կիպի տիր։ Պու թէէսիրլէրի եալընըզ էվլատլարընը իւզէրինէ մէրի օլմայըպ, գօճալարընա տախի հիւքմ իտէր. զ իրա, գօճալարընը հադգընտա Ամստուածաշունչ օգույօր եախօտ Բրօթէսթան օլաճագ տէյի շիւբհէ իտէրլէրսէ, նէ իտէճէքլէրինի պիլիրլէր, վէ ֆէսատլըրլ էվլէրինի օնլարը պաշընա տար կէթիրիրլէր։

Լաքին տահա զ իհատտ չալբշըլարը հալտէ, պու գաբրլարտա գ գ[illegible] օլտուղու իսլահաթը հուսուլէ կէլէպիլէճէյի ֆիիլէն իսպաթ օլունմուշ, վէ թէբադը ու թէրպիյէսէ գապիլիյէթլէրի պուլունտուղու. վէ Քէլամուլլահը օնլար հադգընտա օլան թէէսիրի Ամէրիգա գաբնլարընը իւզէրինէ օլանա միւչապիհ օլմասը միւճէրրէպ ու մուսատտագ տբր։ Գըզլար մէքթէպէ կիթմէլի տիրլէր. զ իրա չօգ զ իյատտ լիւզումլարը վար տբր։ Տէրի Ամէրիգատ 500 պին սէքէնէ մէվճուտ օլտուղու հալտէ, ղըզլար իչիւն պիր թէք մէքթէպ պիլէ եօգ տուր։ Գաբնլար կիթմէք խթէրլէրսէ, Թիւրքիանըն պէյիւք շէհրլէրինտէ մէքթէպլեր քիւշատ օլունմալը տբր։ Պու գաբրլարտա պիր պիրլէրինին խանէսինէ միւսաֆիրլիյէ կիթմէյէ պիր ատէթ վար տբր. հասթալարը վէ զայիֆ միզսճլարը էյի իթմէյէ չարէ օնտան էօյրէնիրլեր։

Շօմրթ քիլիսէսինտէ պաշ բահիպ տօգթօր Ուէպ՝ քի Մբարը վէ Շարգ էյալէթլէրինտէ չօգ զ աման կէզարքանէն սօնրա, եէնի ավանթ իթմիշ իտի, պաշլատտէ զ իքը օլունանլարը շէօյլէ թաստիգ իթտի։

«Թիւրքիա էհալիսինին պուլունտուղու ֆէնա հալլերի, պիրիսի քէնտի կէօզիւ իլէ կէօրմէտիքճէ, ինանամազ, օնլարըն խահ նախահ տախիլ օլտուղլարը թէէսիրին, հէր եէրտէ բահաթլարընը պօղմատան պաշգա պիր խայրը եօգ տուր, վէ մէզքիւր էհալիտէ իսէ, քէնտի թէբագգիսինի տէր էօհտէ իտէնլէրէ եարտըմ օլաճագ պիր խուսուս տախի եօգ տուր, պիր կիճէ օնլարըն էվինտէ ղէյթուԹէթինտէ կէօրտիւյիւ շէյլէր, իչիտիլէն նազլէրէ պէնզէր, հէր թէէսիր, գաբրլարըն հայվանլարտան էտնա տէրէճէյի ինմէլիրէնէ եարար, իւզէրլէրինտէ տալա ինսան սրֆաթը եօգ տուր, վէ կէօրտիւյիւ թարիֆ իտիմէզ շէյլէրի ասրա ունուԹմայաճագ տբր։ Միսիօնարլարրն իւզէրլէրինէ ալտրգլարը մէմուրիյէթ զայէթ աղբը վէ միւշքիլ իսէ տէ, Ամլահրն քէրեմի, վէ քէնտիլէրին տախի Բրիատտա էֆէնտիմիզ էն եօլլարրընը թուԹմայա չալբշմալարը իլէ զայրէթլէրի պօչա կէթմէզ, պու Թիւրքիա էհալիսի էօյլէ պիր շէյթանլար հիւքմիւնտէ տիր քի, պիր կէնտ էլպէթ եէրբէքլէրի թաշ կիպի տուչկուտուզ գալաճագ տբր։ ալալէագա միւթէատիր շէյլէրտէ ասլա մալիմանթլարը եօգ տուր։ վէ թէրպիյէյէ չօգ զ իյատտ իհթիյաճլարը վար տբր։

Շիմտիքի Ամէրիգալարըն պուլունտուղլարը ահվալ՝ Ամէրիգանըն թէրպիյէսի տայէսինտէ մէյտանա կէլմիշ տիր։ Թիւրքիատա Ամէրիգա գաբրլարընն մէքթէպլեր աչմանն էլզէմիյէթի իւզէրինէ իսրար իտիւպ, սէօզ լէրինէ խթիամ վէրտի»։

Պու պատտէ միւթալաալարըմըզը ախէր պիր վազրթա թէրք իտէրիզ։

Տէլանը ահեամը ապլէ յեռէն նէշանանէյէ պոթէյեէ։

Օն ի չիւնճի մատտէ. պիր իլատը հիւքմիւ միւճէրրէտա գանունա մուզայիր պուլունմասը ճիհէթի իլէ, նազլ օլունուպտա թասհիհ օլունմագ իւզրէ, պիր մահքէմէէ հավալէ օլունուգտա, օլ մահքէմէ ասրլ մատտէէնին թէքրար մուրաֆասընա կիրիշմէէրլէք, եալընըզ նազլ իտիլէն հիւքմիւ թարաֆէյն միւվաճէհէսինտէ թասհիհ իտէր։

Օն տէօրտիւնճի մատտէ. պիր իլատ, միւճէրրէտա ուսուլ մուհաքէմճէ խաթտա վուգուինտէն ասլաբը նազլ օլունարագ, պիր մահքէմէէ հավալէ օլունուգտա, օլ իլատը թանզիմ իտէն մահքէմէտէ մուճիպի նազլ օլան խաթանընն վուգուինէ գատար ճէրբէեան իտէն թահգըգաթ, վէ վէրիլմիշ օլան գարարլար միւթէպէր թուԹուլուպ, վէ խաթանընն վուգուինէն սօնրա, իթթիֆագ իտիլմիշ օլան գարարար իրգա (ըստվ) օլունուպ, միւճէատտէն իճրայի թահգըգաթ իլէ, ատվանա գարար վէրիլիր։ Եկեր պու խաթա, մասլահաթը պիտայէթի բույէթինտէ գուհուր իյէմիշ իսէ, օլ իլատ թէմամի իլէ մէնգուզ օլուպ, մասլահաթ միւճէատտէն բույէթ վէ ֆասլ օլունուր, վէ հէր հալտէ, իչպու մահքէմէ թարաֆընան վէրիլէն իլատրն տէֆայի սանիյէ օլարագ, մահքէմէի թէմեիզտէ նազզը ճայիզ օլուր։

Օն պէշինճի մատտէ. Իքի մահքէմէ թարաֆընան պիր տավա հագգընտա եէքտիկէրինէ միւպային օլարագ վէրիլէն իլատրը, միւտտաի վէ միւտտաի ալէյհ իլէ տավանըն նէվի տէյիշմէմիշ օլտուղու հալտէ, մահքէմէի թէմեիզտէ նազզ օլունուր։

Օն ալթընճը մատտէ, պիր տավանըն թայէնի մէրճաը խուսուսունտան տօղլայը պիր գաչ իսթինաֆ մահքէմէլերի վէ եախօտ պիր իսթինաֆ մահքէմէսինէ մէբպութ օլմանտան տէրէճէի ուլա (իլք) մէհաքիմի (մահքէմէլեր) պէյնինտէ վուգու պուլան իհթիլաֆաթ, Տիվանը Ահքեամը-ամլիյէ Ֆասլ օլունուր։

Օն եէտինճի մատտէ. պիր տավանըն բուլնէթ օլունտուղու մահքէմէտէն ասխէր մահքէմէյէ նազլը, էսպաղը ամթիյէտէն պիրինին վիւճուտինէ միւհթաճտրը, էվվէլա, մահքէմէի ուլանըն էքսերի ազասը, օլ տավատա գանունէն գապուլ օլունմամաճագ հալ ու սրֆաթտա պուլունմասը տբր։ սանիէն, Տիվանը Ահքեամը ամլիյէնին շանանը գապուլ էսպաղա մէպնի, մահքէմէի մէզքուրէտէն շիւպհէ իյլէմէսի տիր։

Օն սէքիզնճի մատտէ, ասայիշի ու մումիյէնի վիգայէթէն պիր տավանըն բուլնէթ օլունտուղու մահքէմէտէն ասխէր մահքէմէյէ նազլի, էմրի բէսմի իւզէրինէ իճրա օլունուր։

ՖԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Տէլանը Ահեամը Ամլիյէ մահքէմէի նէշանանէյէ թոթէյեէ։

Օն տօղուզունճու մատտէ, Տիվանը Ահքեամը-ամլիյէնին մահքէմէի նիզամիյէսի օլան մահքէմէի թէմեիզտէ նազզ օլունուպ, հավալէ օլունան, վէ տանիէն մահքէլի իսթինաֆը օլմանան մահքէմէլերտէ բույէթ օլունուպ, տօղուտան տօղրու իսթինաֆ իտիլէն, վէ սաֆիսէն էհմմիյէթի ճիհէթիյէ պիտտէթէն բույէթի հավալէ գըլընան տավալարը բույէթ վէ հիւքմ իտէր։

Իսթինաֆիյէտէն վէրիլմիշ օլան իլատրն հիւքմիւ ուսուլէն նազզ օլունուգտան սօնրա, թէազզը տավանըն, օլ մահքէմէեէ հավալէսինտէն սարֆը նազալէ, մահքէմէի նիզամիյէտտ բույէթի, մահքէմէի թէմեիզին բէյ վէ գարարընա մէվգուֆ տուր։

Եիկիրմի պիրինճի մատտէ. Պիր տավանըն իսթինաֆը, օլ տավանըն պիտայէթէն բույէթինտէ մահքիմ օլան թարաֆըն իսթիսասընա միւհթաճ տբր։

Եիկիրմի իքինճի մատտէ. Մուհաքէմաթը ճէզայիյէտէն տօլաեը, իսթինաֆէն բույէթի թալէպ օլունան տավանըն հինի բույէթ ու թէտգրգընտա, օլ տավատա պիտայէթէն հիւքմ իթմիշ օլան մահքէմէնին ազասընտան պիրի վէ եահէյէթի ուսուլէն մէսուլ կէօրիւնտիկի թագտիրտէ, անլէրին մուհաքէմէսի տախի իճրա օլունուր։

ՖԱՍԼԸ ՍԱԼԻՍ

Տէլանը Ահեամը Ամլիյէտէ Ֆասլէհն տա-բերի ֆէրէեանը դեյանընտա տբր։

Եիկիրմի իւչիւնճիւ մատտէ. Տիվանը Ահքեամը-ամլիյէտէ իթտա օլունան արզուհալտտա նէվմու շէհր վէ սէնէ թարիխլէրի վէ միւտտաիլէ միւտտաի ալէյհին իսմ ու շէօհրէթի վէ սանաթի վէ եդամէթկեահլարը, վէ միւտտաի վէ եախօտ միւտտաի ալէյհ, թէպտայի տէվլէթի Ալիյէտէն օլմատրզը հալտէ, գանդի տէվլէթի թէպտաբընտան պուլունտուղու, վէ տավատը իլէ խիլաֆի էտիլէսի (խապտթ) վէ թէմեիզի իսթիտա օլունան իլատրն նէ ճիհէթլէ գանուն վէ նիզամա մուգայիր պուլունտուղու թահրիր վէ արզուհալ սահիպի թէրաֆընտան իմզա, եախօտ թէմեհիր օլունմագ լազըմ տբր։

Եիկիրմի տէօրտիւնճիւ մատտէ. Տավանը, Տիվանը Ահքեամը Ամլիյէ մահքէմէյի նիզամիյէսինտէ իսթինաֆէն բու-

ժէթի խթիտա օլունուր իսկ, սահիպ խթիտա հագգսըզ չըտրդը թագիրտէ, իսամինին նիզամէն թայեին իսէձէք մէսարէֆ վէ գարար ու զեյանընը թագմինէ գավի քէֆիլ իրայէ իթմէկէ մէճպուր տուր։ Վէ պիր իրամին թէմեիզի խթիտա օլունուր իսկ, սահիպ խթիտա, իսթինաֆ թալէպի իչին պէեան օլունան շարթը իֆա իթմէքլէ պերապեր, էկեր թէմեիզի խթիտասը, պիր հագգը իֆա իլէ մահքիմ օլուպտա, սու բէթի թէէտիյէսի, ինտելիսթինաֆ քէֆալէթ վէ եա ճիհէթի ուիրա (սայիր) իլէ թէէմին իտիլմէմիշ իսկ, մահքիմ օլան նուգուտ (նագտ) վէ եախոտ էշեաեը, Ցիվանը Ահքեամը Ալիյէ էվրագ օտասընա, վէ եա քէնտիսինէ թայեին օլունաճագ տիկէր պիր մահէլլի բէսմիյէ մագպուզ սէնէտի մուգապիլինտէ թէսլիմ իյլէմէկէ, վէ եախոտ թէէտիյէսի իչին միւթէպեր վէքիլ տախի իրայէ իթմէկէ մէճպուր տուր։

Եիկիրմի պէշինճի մատտէ. պիր իլամին թէմեիզի վէ եախոտ խթինաֆը տավաեր խթիտա իտէն քիմէսնէ, օլ իլամին ասլընը վէ եա պիր սուբէթի մուատտագասրյա խթիտասընա մուհարրեր իթիրազաթին չերհ ու իյգահընը շամիլ պէնտ պէնտ եազըլմըշ պիր լայիհա թանզիմ իլէ, խթիտասընա բապթ իտէճէք, վէ եա բապթ օլունմադ իւզրե, նիհայէթ սէքիզ կիւն զարֆընտա, Ցիվանը Ահքեամը Ալիյէ էվրագ, օտասընա իթա իյլէեճէք տիր։

Եիկիրմի ալթընճը մատտէ. Եիկիրմի իւչիւնճիւ վէ եիկիրմի ալտիւնճիւ վէ եիկիրմի պէշինճի մատտէլերին ճամի օլտուպտու չէրայիթէ լրայէթ օլունմատընը հալտէ, խթիտա բէտտ օլունուր։

Եիկիրմի եէտինճի մատտէ. պիր իլամին թէմեիզի վէ եախոտ տավանին խթինաֆը իչին խթիտա օլունապիլմէսի, իրամին թէպլեզի թարիխինտէն իթիպարէն, եիւզ եիկիրմի կիւն զարֆընտա մագպուլ օլուպ, պու մէօհլ ինգրզասընտան սօնրա սագրթ (իթիպարան տիւշմիւշ) օլուր։

Եիկիրմի սէքիզինճի մատտէ. Ցիվանը Ահքեամը [illegible] վէ եախոտ խթինաֆը տավաեա տայիր թաշրատտա վուգու պուլան խթիտա, միւատէթի գանունիյէսի զարֆընտա, հիւքիմէթի մահէլլիյէնին էն պիւյիւք մէմուրինէ թագտիմ օլունուր, օլ մէմուր տախի, մահէլլի մէճլիսի թէմիեիզի հուգուգ վէ եա մահքէմէյի թիճարէթի մարիֆէթիյլէ, եիկիրմի ատօրտիւնճիւ մատտէտտ պէեան օլունան շէբայիթի իֆա իթտիրտիքտէն սօնրա, խթիտայի վագը իլէ մէրպութ լայիհա, վէ զաթը մասլահաթա մէթէֆէրրի պիլ ճիւմլէ էվրագը, թահրիրատընա լէֆֆ իտէրէք, պիրինճի բօսթա իլէ Ցիվանը Ահքեամը-Ալիյէ նազարէթինէ իրսալ մէճպուր տուր։ Շէբայիթի մուհարրէր թէմմամի իլէ իճրա օլունմատընը թագտիրտէ, խթիտայի վագը, հիւքիմէթի մահէլլիյէ թարաֆընտան գապուլ օլունմահճաղը կիպի, պիլաքս իֆա օլունուպտա, հերնէ սէպէպ մէպնի բէտտ օլունուր իսկ, բէտտ իտէն մահքէմէ եախոտ մահէլլի հիւքիմէթի մէմուրու, գանունէն մէսուլ թուրթուլուր։

Եիկիրմի տօգուզունճու մատտէ. Շէբայիթի մուհարրէր իֆա օլունուգտան սօնրա, սահիպ խթիտա եախոտ վէբիլե, եիկիրմի նէտինճի մատտէտտ մուհարրեր, միւատէթի գանունիյէնին ինգրզասընտան իթիպարէն, նիհայէթ ալթմըշ կիւն զարֆընտա լեէճլիլ մուհաբէմէ Ցէրատատէթէ կէլէրէք, թարիխի վուրուտինի, Ցիվանը Ահքեամը Ալիյէ էվրագ օտասընա գայտ իթտիրմէք իւզրե, Ցիվանը Ահքեամը Ալիյէ նազարէթինէ պիր միղէք քէրե թագտիմինէ մէճպուր տուր, իթմէտիկի թագտիրտէ, խթիտա բէտտ օլունուր։

Օթուզունճու մատտէ. Սահիպ խթիտա պիր կէօնա էօրֆի չէրի վէ եա սէպէպի միւճպիրտէն (սիպորտական) տոբրաներ պիր միւատէթ իչինտէ Ցէր-սէատէթէ կէլէմէյիպտէ, մուտխէբէն էօզրի մէշրուինի իսպաթ իյլէտիկի հարտէ, տավասը սագրթ օլմազ։

Ցէվադ։

Նաում թէէթրօսա ապօնէէրինտէն պիրիսի թարաֆընտան Լա Թիւրքի զազէթասընա կէօնտէրիլմիշ օլան շու ատթիտէքի մէքթուպտա տէրճ իթմէքտէն սօնրա, պիպ տախի թարաֆիրմզատան պիր գաչ սէօզ սէօյլէյէլիմ։

Բիայէթլու Միւէրիֆ

«Նաում թէէթրօսունուն քէնտուսինէ տուէթ իթմիշ օլտուգտա պիր ալզունտաղտա պէեան իթտիկիմիզտէ, պիւթիւն պէյտուլու էհալիսընին էֆքարընը պէեան իթմիշ օլուրուզ։ Գենար իթմէք սէվտասը թագիի տիր, պունա պիր տէյէճէյիմիզ եօզ տուր։ Լրքին պու տա հատտը թէճավուզ իթմէմէլի տիր։

Հէր գանդի վագրթ քի, Զաթը Շահանէլերի վէ եախոտ պիր զաթը մուազզամ Նաում թէէթրօսունու թէշբիհ իտէճէք օլուրլար իսկ, մէզքիր թէէթրօ իտարէսի, զաթէն ֆահիշ ֆիլեաթլէ օլան մէզքրէրին ֆիլեաթընը արթընը, էվբօրանընն հիչ պիր մահէլլինտէ պէոյլ պիր ույդունսուզլուգա միւատտէ օլունմադ, վէ հիչ պիր եէրտէ տէ պէօյլէ ույդունսուզլուգլար վուգու պուլմամագտա տրը։ Դերա էօյլէ պիր հալ, էհալիյէ, օնունտա հազրը օլան հիւքիմատա, վէֆիտաքեատրըդա գարշը պիր հագարէթ տատա օլունուր։

Էհալիյէ գարշը հագարէթ տիր, չիւնքի պիյա ինտաֆ էհալինին մէրագընտան ֆայիտէմենտա օլունմադ խթէնիլիր։

Հիւքիմատարա գարշը հագարէթ տիր, չիւնքի անընն հազրը օրմասընտան խթիֆատտ իթմէք խթէնիլմէսի իլէ, միւշրիկէյհին ատամէթի շանընա թօգունուլուր։

Վէֆաքեատրլըդա գարշը հագարէթ տիր, չիւնքի եէվմի մէզքիրտէ [illegible] թէրաֆընտան զնեատէ պիր մէսարիֆ օլունմադ, զերա հէր վագրթտան զնեատէ օլարագ եազարդը կոզարրն պէտէլենի, Զաթը Շահանէնին իհսանը իլէ զնեատէսի իլէ չըգարը։ Զաթը Շահանէ, հէր գանդի վագրթ Նաում թէէթրօսունա թէշբիհ պույուրատտագ օլուր իսկ, իտարէյի մէզքիրէյէ պէշիք իհսան իտէր, քի էվբօրանընն հիչ պիր մահէլլինտէ, հիչ պիր գրայ պիր թէէթրօնա կիթտիկինտէ օլ տէրէճէտէ իհսան իթմէզ։

Էհալի զաթէն, Նաում թէէթրօսունկիպի իւչիւնճիւ սընընֆտա օլան պիր թէէթրօտա Լանարանընն Գովէնտ կէբարն վէ Բարիսին Կրան-օբերանտան թէէթրօյարընն տուխուլինէ սինտէ զնեատէ ագճէ վէրտիկի իչին չօգ տէֆա իշթիրքատ իթմիշ տիր։ Նաում թէէթրօսու իտարէսի էմրի պասիրէթ բրայէթէն վէ քէնտի մէնֆատաթը իչին, Պէյօղլու Էհալիսինին թէհամմիւլսիզ թիւքէթմէյիպ, հէր կէօնա թէէպիրլերլէ ճանընը տա արթըգ սրգմագտան ֆարիգ օլսուն»։

Պալեատէքի մէքթուպտա միւնտէրիճ պուլունան իշթիքատլէր հէմ տօղրու տուր վէ հէմ տէ պագը Էքսիքլէրի տախի վար տրը։ Լաքին էսասը մատտէեի թէճէսսիս իթտիկիմիզտէ, մէզքիր թէէթրօնուն պու հալլէրինի թասպիի պիր շէյ կիպի կէօրէճէյէմիզտէ շիւբհէ եօգ տուր։

Հէր շէյին պիր միւվազէնէտտէ պուլունմասը, միւճէրրէտ պիր դօնթրօլ իլէ օլուր, վէ թէզատտիւմ իսկ, պիրի պիրինէ իտտաա իտէքէշալըշմագլըդըր (դօնքիւրանս) օլաքիլեր օլտուղուն քիմսէ ինքեար իտէմէզ։

Պու մէպտէլէր, ալէմ մուվաճէհէսինտէ տօղրուլուգ տուր տէյու թանըլտըղը հալտէ, եէտի վահիտ իմթիեազը (մենօբօլ), ճէմիյէթի պէշէրիյէնին թէզատտիւմինէ գարշը պիր սէտտ օլմուշ օլտուղունա պիր շէքք ու շիւբհէ գալմազ։

Վագտա, Նաում թէէթրօսունուն իմթիեազը մենօբօլ նէվինտէն տէյիլ իսկտէ, օնտանտա բէք աշաղը գալըր պիր շէյ տէյիլ տիր։ Վէ էշթէ պու սէպէպտէն տիր քի, անընն չօգլուգ էֆքեարը ամմէյէ պիր իհթիեաճը եօգ տուր, զիրա ահալի Նաումա տարրլըպ, գանդը թէէթրօյա կիտէճէք –հիչ – իմտի իսթէսէ իսթէմէսէ մէզքիր քէքիքլէրէ եա թէհամմիւլ իտէճէք, եա թէէթրօտիրէքթօրունուն լութֆ ու քէրէմինէ միւրաճաաթ իտէճէք տիր քի, ամիրին մէմուր վէ մէմուրին ամիր հիյէթինէ վազ օլունմասը տիմէք տիր, օ տախի իսթէսէ էքսիքլիքլէրի իսլահ իտէճէք, իսթէսէ իթմէյէճէք, զիրա պունտան քէնտի քեարընա թօգունուր պիր մատտէ եօգ տուր։

Պու սէպէպլէր իլէ պիզ տէրիզ քի, Մ. Նաումտան իսլահաթ պէքլէմէքտէն իսկ, Պապը Ալիսէն թէէթրօ իմթիազընընն տիկէր թալէպլէրինէ տախի վէրիլմէսինի իսթիտա իթմէլիյիզ։ պու իսկ հէմ քէնտիմիզի ֆայիտէլի տիր վէ հէմ տէ բայիթախթըմըզընն չէրկֆի տիր։

Բրէնս վէ բրէնսէս տը Կալ հազարաթը պու տէֆա խթանպօլա թէչրիֆլէրինտէ, Զաթը Շահանէ թարաֆընտան բայիթախթընն չէրկֆի իչին 2000 լիրա թէէթրօյու մէզքիւրէ իհսան օլունտու։ Լաքին չարշամպա աղշամ, Զաթը Շահանէ, օրայա թէչրիֆլէրինտէ, աճէպա քէնտի միւհթէրէմ միւսաֆիրլէրինէ օլ երբրթզ վէ լէքէլի բէրտէլերի կէօսթէրմէք իչի՞ն մի մէզքիւր լիրալարը իհսան իթտի։

Պիզ թէքէրրիւրէն տէրիզ քի, էհալինին վէ բայիթախթընն չէրկֆի իչին իգթիզալը օլան չէյ, եալընըզ Մ. Նաումը թէչվիգ իթմէքտէն իսկ, թէէթրօլարընն ումումէն թէչվիգինէ սայ ու հիմմէթ օլունուպ, իսթէքլ իսի օլանա [illegible] վէրիլմէսի տիր։ Վէ պունուն իլէ հէմ պիր եանտէն սուի իսթիմալլէրին էօնիալընընը վէ հէմտոե Խսթանպօլ կիպի մէշհուր պիր բայիթախթընն քէնտինէ եագընընը սուրէթտէ ուլու թէէթրօլարը պուլունուր քի պիր միւսաֆիրիմիզ տախի կէլտիկինտէ, նէ շունա պունա իհսանա հաճէթ գալընը, նէ շիմտիքի կիպի լօճա վէ սայրիլէրին ֆիհաթը արթար, վէ նէ տախի սէքիզ օն կիւն սաքին օլան միւսաֆիրիմիզ ի եալընընը պիր թէէթրօյա տավէթ իթմէյէ մէճպուրիյէթ գալընը։

Պու կիւն, բրէնս վէ բրէնսէս տը Կալ հազարաթընա իբրամէն, Ալի բաշա հազրէթի թարաֆընտան պէօյիւք պիր զիեաֆէթ վերիլէճէք տիր։

— Իշիթտիկիմիզէ նէզարէն, մա թէէսսիֆ պէյան իտէրիզ քի, Խասքէօյտէ Ամբիարեան Քէրոբէ աղանին 20—22 եաշընտա թէպեր իսմինտէ քէրիմէսի քէնտի քէնտինի էվինին գույուսունա ամմրշ տրը։

— Տիւն կիճէ Մնկիլիզ սէֆարէթխանէսինտէ, բրէնս տը Կալ թէչրիֆ պույուրարաք սարայի հիւմայուն մուղիքայի Շահանէ մանէթինտէ թային օլունարագ սաաթ ալթըեա դատտար թէրէնենիմ իթմիշլէր տիր։

— Լէվանտտա եազըլըզ ընա նաղարէն, բրէնս վէ բրէնսէս տը Կալ հազարաթը պու ճիւմա էրթէսի սաղահաը Գըրըմա միւթէրահի օլաճաղլար տրը։

—Գավիէն սէյլէնտրկինէ նէզարէն, զաթը հազրէթի Շահանէ, Մ. Ժօզէֆ Մանաս նամ բէսսամին թէրսիմ էյլէտիկի զօտրոյի հիւմայունու բրէնս տը Կալ հազրէթլէրինէ իհսան իթմէք նէյէթինտէ օլտուղունտան, Շարդ ուսուլի իւզրէ սէատէֆ վէ դուրպաղը գապուղու իլէ միւզէյէէն պիր չէրչիվէեէ ալտըրմըշ տրը։

—Բրէնսէս տը Կալ հազրէթլէրինէն, զաթը հազրէթի Շահանէ հարէմի միւհթէրէմէլէրինէ թէչրիֆլէրինտէ, 50 նիսատան միւրէքքէպ պիր մուսիգի թագրմինը, ալաֆրանգա վէ ալաթուրգա նաղմէլէր թէրէնենիմ իյլէտիքլէրի, վէ Ցիւզ օղլու Միհրան պէյին մատտամասը վէ գրզընը, բրէնսէս հազրէթլէրինին վիզ իթտասը հէնկեամընտա թէրճիւմանլըգ իթտիքլէրի իշիտիմիշ տիր։

— Թօբ արապալարընը չէքմէք իչին լազըմ կէլէն պարկիրլէրին իշթիրասընը տէր իւհտէ իտէն ասքերի գօմիսիօն, կէչէն հաֆթա Վարնտ վաբօրու իլէ Բուսֆուղա ազիմէթ իլէ, շէհրի մէզպուրու քէնտիսինէ պիր մահէլլի մախսուս իթթիխազ իտէճէք տիր։ Ուլահ Պուղտան Թրանսիլվանիա վէ Մաճարիսթանտաքի ճանպազլար, սաթըլաճագ պարկիրլէրի շէհրի մէզպուրա կէօնտէրիճէքլէր տիր։

— Պէրլին սէֆարէթի սէնիյէսի իքինճի սըրը քանթիպի, ըսթապէի սանիյէ սրնրֆը սանիսի իլէ, մէքթուպի խարիճիյէ խիւրաֆասընտան իյզէթու Զիեա պէյէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

— Թրահատա պունտան ագամ թարիկի չէգավէթտէ պուլունան պիր թագրմ էշգրեա սերկերտէլերինտէն Ճանի նամ հայատտա, պու քէրրէ հիւքիմէթի մահէլլեյէ իթտաթ իթմիշ իսկտէ, սայիր էշգրեալարը գօվալամագ իչին տասքերի շահանէնէ գուլավուզ գ իթմէք շարթըյլա, բէճասը գապուլ օլունմուշ, վէ տիկէր էշգրեալարընն տախի բէյտէր բէյ իթտաթ իտէճէքլերի թէբրադը գաղէթասընտա օգունմուշ տուր։

Պոդ ըսպրեյ Բուրֆընդան կեծդերէնի Վարոֆա գը։

Ցէր սէատէթճէ մուբուր թէգքէրէրը սուատտէլթը շեմտիյէ գատտար, Շեհիր էմանէթի պէհիյէսի տայիրսինտէ ճերբեան իյլէմքտէ իսկ տէ, պունուն ճիհէթի իրթիպաթիյէի քեամիրլէսի միւլատէսի իլէ, միւթեալլիգ վէ չերկֆսուտտուր պույրուլան Խրատէի տիկէ իւզերինէ, սէքսէն պէշ սենէի բումիյէսի մարթը իպթիտասընտան իթթիպարէն, Գապը զապթիյէ նազգ օլունմուշ տուր։ պատէմա պու մատտէ հագգընտա, տէր սէատէթճէ վէ թաշրատարճա թէգայիւմատը միւթէմատիյէ (տայիմա չալըշմագ) վէ նազարէթի տայիմէ իճրասընան կէրի տուրբուրմաեպ, եօլճուլարընն մուբուրթէգքէրէրի, մէմուրինի մախսուսէ վասթասը իլէ, վարօր վէ կէմիլերատ վէ մէվգրբ (մահէլլեր) սայիրէտ եօգանընպ, թէգքէրէսիզ կէլիպ կիտէնլեր, կէլտիքլերի մահարէրէ իտտէ (տէօնմէք) օլունմագտա պու լունուու գունտան, պատէզին, Ցէր-սէատէթէ կէլիպ կիտէճքլերին մուբուր թէգքէրէսի ալարագ, պիրախբէք (պունտան պէօյէ) կիրիֆթասը միշ գիրմամ օրմարը իչին իթթարու իրանը քէսֆիլեթէ իպթիտաբ գբլընը։

Քեօքբէ- Ֆոսբրանտան պիր ահվալը նահիվբէ։

. . . Լէֆէնտի։

1869 մարտ 27 խթանպօլ։

Պու սապահ սաաթ տէօրթ բատտէլէրինտէ, քէօբրիւտէն Գալաթաեա կէչէր իքէն, պիր համմալ վէ քէօբրիւհիւ մուարազասընա թէսատիֆ իթտիք։ Համմալըն պիրի, հիւքիւ օլտուղու հալտէ բարա վիրմէքսիզին քէօբրիւտէն կէչմիշ։ Քէօբրիւ մէմուրու արգասընտան գօչուպ համմալը մէրգու�պիր թագրմ պէտ մուամէլէլէր իլէ վէ պիր գաչտա գաֆասընա վուրարագ չէքէ չէքէ կէրիեէ չէվիրիր։ Պիզ պու հալի կէօրտիւկիմիզտէ, ինանմէյէթ իգթիզասընտան սօրտուգ պու մէմուրա քի, «գուզում գաչ քի պու համմալ բարասըզ կէչմիշ, սիզին

պօրճունուզ չէվիրիպ մէմուրունա կէօթխրմէք, վէ մէմուրուն տախի վագիֆէսի նիզամը նէ իսէ իճրասընը իթմէքտէն իպարէթ տիր, սիպին նէ հագգընըզ վար վուրմաէա», պունու տէմէմիզտէ, պիզէտէ խիթապէն պիր թաղրմ պէտ մուամէլէլէրտէն մաատա, «խաթէ՞րմիսին սէնիտէ եաբաերմ սէն նէ՞ գարըշրրսըն ... իր կիթ իշինէ» տէտի։ Թէք իյի տէտիք վէ մէրքէզէ կիթտիք։ Չունքի պաշգա լագրրսը իթսէք պիզէտէ վուրաճաղը իթթիմալտէն իտի։ Մէրքէզէ կէլտիկիմիզտէ, մէմուրունա քէյֆիկէթի անլաթտրգ, միմայիլէյհ տախի թըպգը «նէ՞ գարըշրրսըն» տիմէնէ պաշլասրզընտա, օրատա նէ գատար գօշճուլարը վար իսէ պաշրմրզա պիրիքտիլէր։ Պիրտէ ասքէրիտէն պիր զաթ «սէն բարանը վէրտին մի գուզում կիթ իշինէ» տէեէրէք, կէօքսիմիզէ պիր գագմատա օ վուրտու։ Պազտրդ քի բաղուճ բահալը կէլէճէք սավուշու վէրտիք օրատան։ Չիմտի ... էֆէնտի միւրատրմրզ քէյֆիկէթի զաղէթաէի միթէպէրինիզ վասրթասրյա իլան իթմէք տիր։ Գիրա իռքեաթ օլմուշուզ տուր քի, պէօյլէ պիր հագգսրզրզ հիւքիւմէթի սէնիյէ զաթան գապուլ իթմէզ։

* * *

Պու կէօնա պէտ մուամէլէլէր քէօբրիւ պաշլարընտա արգճա վուգու պուլմագտա օլմազին, Թէրռանէի ամիրէնին նազար ու տիգդաթընա հէվալէ իտէրիզ։ Հէլէ պազր սաթճըլարրն բարաոը ալընրպ, քէօբրիւտէն կէչէր կէչմէզ, զապթիյէլէր մարիֆէթի իլէ կէրի չէվրիմէլէրի ֆուգարաեա զատրրլրզ օլմուշ օլտունա հիչ չիւրհէ եօզ տուր։ Պիրտէ վազրթը վազրթսրզ քէօբրիւ աչրլմասը, էհալիյէ քիւլիյէն թաճիզիք վէրմիշ օլմասը, վէ չօգլարընա զարար վէրմէտէն իալի օլմաեաճաղը թարիֆէ հաճէթ եօզ տուր։

— ... Միւէլիֆ։

12 մարտ 1869 Ատաբազար։

Իսքեան իթմէքտէ օլտուզումուզ իզմիր սանճաղը տախլիլինտէ քեսյին Ատաբազարը, սայիր գայիմմագամլըզլարա նիսպէթէն չէհրիսթան պիր մահէլ օլուպ, պիր գաչ պին իսանէ, վէ եէտի սէքիզ եիւզ տիւքքեան վէ միլթէատտիա ֆապրիգալար մէվճուտ պուլունտուզունտան, շիմտիյէ տէկին մէմուրլարը թաւրաֆլարընտան ատէմի տիգդաթ սէպէպի իլէ, մին էլ գատիմ ճարի օլան ուսուլէ ըիայէթէն, շէրէֆի մէմլէքէթ վէ սէրվէթ էհալիյէ պայիս օլաճագ իճրատաթլարընտա նիչէ նիչէ գուսուրլար օլտու։ Սպյէսի մէրհամէթվյէսի Շահանէսէ նայիլ օլտուզումուզ գայիմմագամըրզ իզղէթլու Հիւսնի պէյ էֆէնտինին իգտամ ու գայրէթի սէմէրէսի իլէ, իզալէսի ճէհալէթ մատտէի միթէնասընա բիայէթէն, քիւլի եէվմիյէեէ մէվգուֆ մէքթէպլէրին իտարէլէրինի, վէ թանզիֆի մէմլէքէթ իչին տայիրէսի պէլէտիսէ թէշքիլ իտէրէք ահվալէրինի թէտգըզ իթմէքտէտիր։ Վէ էմվալի եյթամանալը, վէ մէմլէքէթ սանտըլը քիւշատա, վէ միւտիր, վէ վէքիլէրինի նասպ իտիպ, նիզամէն մուամէլոթլարընը իճրա իթթիրմէքտէ օլմասը իսէ, մէմլէքէթիմիզին շէրէֆինէ պատի վէ սէրվէթի ֆուգարաեա միւեատի օլաճաղը ինքրեար օլունմադ։ Պագը սէպէպլէր ճիհէթի իսէ, իթմամընա մուվաֆֆագ օլունմասան թէլէգրաֆխանէնին տախի ահտը գարիպսէ մուխապրթա պաշլասաճաղը մէմուլ տը։ Ինզսպէթը մէմլէքէթ պահսընա կէլինճէ, կէչէնպէրտէ ճանավարճը Մէհմէտ Նամիք մէշհուր պիր շաքընրն տէրտէսթիր։ Չէն կէտվէ գայիմմագամլըզընա, վէ միրի միմայիլէյհէ պաշգա պաշգա էմրնամէլէր կէօնտէրիլմիկինտէն, մէրգումուն կէտվէ գայիմմագամլըզը տախլիլինտէ վագը Ա-հէնաբ գագասընտա Գարա-բունարատա չօգանլըզ իթմէքտէ օլտուզու խասպէր ալարագ, սիւարի զաղթիյէսի իպրահիմ ագա իլէ, վիյատէ զաղթիյէլէրինտէն Հիւսէյնի աղահը մէմուր կէօնտէրիլ, վէ ամբէր գայիմմագամլըզ օլտուզու սէպէպի իլէ, կէտվէ գայիմմագամը իսմայիլ Զիհնի պէյ իլէ թահրիրատը մանասուսէ իրսալ իյէմիշ օլտուզունտան, մէրգումի ճանավարճրյա սէվգ օլունան զաղթիյէլէրին չէճայէթ վէ պէսալէթլերի սայէսինտէ տերտէսթ իսիլիպ, կէտվէ հիւքիւմէթինէ թէսլիմ, վէ իճապ իսէն ճէվապընը ատրարագ ավսէթլերի Ալիմէտ մուճիպի Հայրէթի օլտու։ Զիհնքի գէլրի իսարէսի օլմայու պատա, ասխեր գազա ասխինտէ օլան պիր շաղընրն լքի կիւն իշինտէ թահգիգի իլէ տէրատաթ իթմիրմէսի, միւճէրրէտ տիրայէթլերի սէմէրէսի օլտուզու աշքեարտը։ Իշթէ քէնտի ասլիրէսինի մուհաֆազասան պաշգա, պէօյլէ մէշհուր վէ մի թէարիֆ օլան պիր շաղընրն քէմալի սուհուլէթէ էլէ կէչիրմէսինէ մուվաֆֆագ օլտուզունտան, վէ սայիր ահվալէրինտէն ասլաեը ճիւմլէթէն թէշէքքիւր իտէրիզ։ Հէման ճէնապը ֆէյզի մութլագ հազրէթլերի ազիմիւշշան օլան փատիշահրմրզ էֆէնտիմիզ հազրէթլերինին զըլը զալնի Շահանէլերի իսթիմզատէն էքսիք իթմէյիզ, ճիւմլէ մէմալիք փատիշահանէլերինտէ պուլունան մէմուրինէ մուվաֆֆագ պույուրսուն։ Ամին։

* * *

ՖՕՆԱՏՕ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ

Լոնդրա 8 ապրիլ։

Ընկլիզ գոնսոլիսի գաբ։	93 5/16
Էսհամը ուսմուսիյէ աչըլտը	41 1/16
» » գաբան։	41 3/16
Վիէննա գամպիոսու	123,90

Փարիզ 8 ապրիլ։

Ֆրանսըզ ֆոնտոսու աչըլտը	70.15
» » գաբանտը	70,22
Իթալիան ֆոնտոսու աչըլտը	55,50
» » գաբանտը	55,75
Օսմ. իսթիդ. 1865 ին գաբ	327 50
Էսհամը ուսմուսիյէ աչըլտը	41,35
» » գաբ։	41,55

Պօրսա գավի գաբանմըշ տըր։

ԹԻՒՃԱՐԻՕՒ

Մարտի 8 ապրիլ։

Բամուգլար տիւշմէքտէ տիր։ Պուղտայլար պիր գարարտա տրրլար։ Գահվէլէր եիւքսէլմէքտէ տիր։

Լոնդրա 8 ապրիլ։

Պուղտայլար 2 չիլին տիւշմիւշ տիր։ Մըսրը պուղտայլարը 2 չիլին տիւշմիւշ տիր։

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՍՄԱՆԻՍԻՆ

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Մարտ 27	Ավշամ գաբանտը ...	45-19
» 28	Սապահ աչըլտը ...	———
» »	Էն եիւքսէք ...	———
» »	Էն աշաղը ...	———
Սահաթ 5 մ։		———

Ա Զ Գ Ա Ճ Ի Ն

Տեր-Լեյեռ Իրմէնէ Բ-Ղրէ+Լեյ
Ճանէպի Ալէ-ինէ։

Հիւրմէթլու բիթպէթլու մուհիպպի վէֆաշիարըմ էֆէնտի,

Վան սանճաղընտա Գէվաճ դաղասընտա քեսյին Ախթամար ատասը մանասթիրրնը նէ տէրլէճէտ ճէսամէթ վէ թէվապլի օլտուզու վէ տէօրթ պուչուգ սէնէսէն պէրու կաթուղիկոսուզ գալմասընտան տօլաեը, մանասթիրը մէզքիւր ումուրունուն մուաթթալ գալտրզը, վէ պունտան պէօյլէ տախի չու հալի իլէ պըրաղըլտրզը հալտէ, իշլէրի պիւթիւն պիւթիւն տիւշարը թաթիլ օլաճաղը, վէ պունունլա պէրաբէր վիքր օլունան Ախթամար մանասթիրընա միթէալլիզ քեաֆֆէի միլէթի էրմէնիանընն պու գատար միւտէթ կաթուղիկոսուզ գալմալարը միւապէսէսի իլէ, ճանիպի Պապը-այի վէ հիւքիւմէթի մահալլիյէ իլէ բաթրիքխանէեի նէ սուրէթլէ թաճիզ իյլէտիքլերի տէրքեար տրը։ Պու արալըզ ումուրլէրինին քիւլիյէն թաթիլ գալըզընտան պահայէ, միլլէթի մէրգումէ սէնավէրլերինի ալէթթէվալի թէատտի իտիպ, հէր չէնտ քէնտիլերի ճէվապի բիգգաթ ու միւլահէմէթ կէօսթէրիլէրէք իսքեաթ իթթիրիմէքտէ իսէտէ, ումուրլէրինին տիւշարը թաթիլ ու բէրիշան օլմասընտան տօլայը, սիթայիշվէրլերինի թէսատտի իթմէտէն կէրի տուրմահաճագլարը միսիլլու, թէքբար Պապը-այի ճանիպի սամիսինի վէ զաթը վէֆաքեարլէրինի թաճիզ իտէճէքլերի պէտինի։ Վէ Տէր-ամատէթ ճէլզ պույուրլան թաշատուր կաթուղիկոսուն ճանիպի բաթրիքխանէյէ օլան իշլերինէ պիր ան էվվել բույէթ ու թէամիլսիզլէ իատէսի թաճիզաթը վազրանը էօնիւ ալընմասը, վէ մանասթիրը մէզկուր ումուրունուն թաթիլան վիգայէսիյլէ պէրապէր, միլլէթի մէրգումէնին չիքրանիյէթինի պահս օլաճաղընտան։ ... խայրխահանէ օլարագ թէքբար վէ իխթարի քէյֆիյէթէ իպթիտար օլունտու էֆէնտիմ։

ՀԱՅ քանունի էվվել Ձ

Ապտուլլահ
միթէսարրֆը լիվայի Վան
Հէքքեարի։

— Խասգիւղ որ, հրաժարական Ս։ Պատրիարքին վերջին օրերուն վոթորկին հանդիպած կը տատանի, կը լսեմք որ այս անգամ հանդարտէր։ Գնր։ Ներսէս սրբազանն իր պաշտօնին մէջ վերահաստատուէր, եւ նոր թաղական խորհուրդը ընտրուեր է։

Պօլսոյ թաղերը կեդրոնական վարչութեան մասն ըլլալովը՝ ասոնց որ եւ է մէկուն մէջ եղած շարժումը Հայաստանի ամենէն մեծ գաւառին շարժմանը չափ կարեւորութիւն ոչ միայն կառնէ, այլ զանոնք կը գերազանցէ ալ։

Ուստի խասգիւղի հանդարտութեան հետեւանքը, Հայաստանի մէջ եղած գաւառական խնդրոց, մեր վարչութեան ատեանը քիչ մը աւելի ժամանակ գանելն ըլլալուն համար, մեր գոհունակութիւնը այս մասին բնականապէս կը կլլնապատի։

Երանի թէ ոչ միայն խասգիւղ այլ Պօլսոյ բոլոր թաղերն, Մարկոսի կիրակոսի խնդիրը մէկդի թողլով էրգ տեսնէր մարդն ո՞վ է այդ գանելուն վրայ թափէին իրենց ճիգը, որուն առջեւ կը ջնջուին բոլոր տրդի վէճերն ու աղմուկները, եւ կոկսի թաղերուն մէջ էրգ տեսնուիլ եւ ոչ թէ հիմակուան պէս մի միայն խօսք։

— ... Խմբագիր։

Ինչպէս որ անցեալները բերնանց ալ պատմած էի ձեզի գիւղերնուս դպրոցին եւ եկեղեցւոյն պարտուց տակ ճնշուած, յետին աստիճան անբաւականութեան մէջ գտնուիլը, որն որ Մամուլ արդէն ասկէ քանի մը շաբաթ առաջ ծանոյց, իր եռանդուն յորդորը կարդալով, սակայն անկէ ի վեր տարբերութիւն մը չտեսնուեցաւ, մէկ կողմէն պարտքերը հետզհետէ կը դիզուին, միւս կողմէն պահանջողները մեզ կը թախանձեն։ Ինչ ընելու է, քանի որ երկու մեծապատիւ անձանց մասնաւորապէս որոշած ամսականին դադրեցուցին, քանի որ պարտուց փոխարէն մեր շրջաբերութեան հանած քանի մը հազար ղուրուշի անդորրագիրներուն մեծ մասը մնալով, ցրուածնուս ստակներն անգամ չենք կրնար ընդունիլ, այսօրուան վաղուան ձգելնուն համար։ Քանի որ 16-18 տունեւոր գիւղ մը կարող չէ իր դպրատան ու եկեղեցւոյն ծախքը ու պիտոյքները հոգալու, քանի որ նորէն ամսական մը որոշող անձ մը չի կայ, քանի որ հարուստ թաղերու եկեղեցիները թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս մեզի չեն օգներ, ասոր համար մինչեւ հիմայ թէ թաղականութեան եւ թէ օգնականութեան պաշտօնը չի վարող մէկը չի մնաց, բայց դժբաղդաբար ով որ այս ծանր բեռան տակ մտաւ, փոխանակ զանի վերցնելով յառաջ տանելու, անոր տակ ճնշուած մնալը տեսնելով իսկոյն ետ քաշուեցաւ։ Հարկաւ ասանկ պիտի ըլլար, որովհետեւ պաշտօնեայք տիւ եւ գիշեր թախանձանք կուտային ապրելու համար արդար վաստակնին պահանջելով։ Բայց ստակ չի կար, ո՞ւրկէ տրուէր։ Ուստի անոնք ալ ասոնց ամէն մէկուն իրենց յաջորդներուն օրովը հատուցանելի մէկ մէկ գիր տալով պաշտօննուն կը հեռանային։ Արդ՝ կարգը ինձի եկաւ այս ծանր պաշտօնը վարելու, բայց ի՞նչ ընելու է, քանի որ պարտքերը իմ օրովս վճարելի են։ Հարկաւ ասդին անդին գործին ինչ աստիճանի հասած ըլլալը յայտնելու է, որպէս զի ժամ առաջ անոր դարման մը տարուի։ Ասոր համար անցեալ օր հարուստ թաղի մը պատկառելի խորհրդոյն ներկայանալով գործը համառօտաբար բացատրեցի, մասնաւորապէս մեզի օգներին խնդրելով, իսկոյն գմեզ պատրիարքարան դիմել խրատեցին։ Ներկայ եմ Տիարք ըսի, ես պատրիարքարանը գիտեմ, բայց մասնաւորապէս ձենէ ալ օգնութիւն մը կը խնդրեմ։ Որչափ որ ըսի ալ նէ, խորհուրդը նախագահող կեր։ Արքեպիսկոպոսը գմեզ քաջալերեց ուրբաթ օր խառն ժողովոյ մէջ այս մասին պէտք եղածը խօսելու համար։ Ուստի հիմակուընէ ես ալ մանրամասն նկարագրութեամբ տեղեկագիր մը կը պատրաստեմ նոյն ժողովոյն ներկայացնելու համար։ Բայց ինձ աւելի յարմար կը թուէր փոխանակ յիշեալ ժողովոյն ամենաթանկ վայրկեանները, այսպիսի խնդրոյ մը վրայ զոհելու, մէկ քանի հարուստ թաղեր բարեհաճին թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս իրենց եկեղեցիներէն մեզի քիչ մը օգնելու, որով մեր կարի պակասութեանց գոնէ մէկ մասը հոգացուէր։ Ուրեմն քիչ մ'ալ հանբերենք, աշխատինք ու չի վատնինք, տեսնենք ինչ կընեն։

... Խմբագիր, Խասգիւղ Զըգսալընի այ երիտասարդաց խումբը, մեր դպրատան կարօտութիւնը իմանալով, անոր իբր անմիջական օգնութիւն մը ընելու դիտաւորութեամբ խահուէճի պրն։ Գրիգորի ձեռօք 100 ղուրուշով պղինձ բուրվառ մը ղրկած են մեզ, դպրոցին կանոնաւորապէս օգնութիւն մը ընելու համար մէջէրինին չարթէ չարաթ շարունակաբար դանձանակ մ'ալ պտտցնելու խոստմամբ։ Այս ազգասէր երիտասարդաց մեզի բրած նպաստնուն փոխարէն մեր շնորհակալութիւնը յայտնելով իրենց գովելի ձեռնարկութեանն ալ բոլոր սրտէ յաջողութիւն կը մաղթենք։

Խնդրեմ ... խմբագիր, որ այս նամակս ձեր արդարախօս օրագրին մէջ տեղ մը գտնելով բարեհաճիք, եւ ձեր քաղցր յորդորն ալ չմոռնալով, զմեզ խորին կերպով երախտապարտէք։

27 մարտ 1869 Ի Դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Խթէնիա Գանձապետ
Ե. Գ. Բէյոեան։

— Շու աթիտէքի տէհշէթլու մէքթուպու այնէն տէրճ իլէ։ Հիւքիւմէթի Սէնիյէնին նազար ու տիգդաթինա հէվալէ իտէրիզ։

... Միւէլիֆ։

1869 մարտ 17 Պօլու։

Մահէլի սէքէնէմիզ օլան մէտինէյի պօլուտա եիւզ երիմի խանէտէն իպարէթ էրմէնիան մահէլէսի, շէհիրտէն պիր չարեէք մէսաֆէտէ քեսյին օլուպ, էքսէրի էհլի սէնաաթ ֆուգարա վէ զուաֆա էսնաֆը կիւրուհինտէն պուլունտուզումուզ հալտէ, շու ասրը մատալէթհասրը հազրէթի միւիւքեանէտէ, մէմալիքի մահրուսէյի Շահանէտէ պուլունան քեաֆֆէյի թէպասյի Ցէվլէթի ալիյէնին ըէֆահը հալ վէ ասայիշի խուսունտա կէօնակէօն ըալահաթը միւֆիտէ իհտասը իլէ զուլմը թէատտինին նապէտիտ օլմասը նէզտը խիլաֆէթքէնահիտէ միւլթէզիմ մէվատտէն իսէտէ, չի չարէ քի պուլունտուզումուզ Անատօլունուն պազը պէօյլէ Ջշուզ մահէլէրինտէ էլհալէթ ու հազիհի զուլմ վէ թէատտի հալէա տէվամ իթմէքտէ տիր։ Չէօյլէ քի, թարիխտէն պիր մահ ագտէմ փամուզճու հաճի Բաշիտնամքիմէնէնին քիւչիւք թաշ խանտա պուլունան օտասը կիւյա աչըլմըշ տէյու խանը մէզպուրուն օտա պաշըսը Յովհաննէս Մկրտիչեան նամ քիմէնէ իլէ թահմիզճի Կիրակոս վէ տիկէր իքի նէֆէր տախի խալամ, հիւքիւմէթ թարաֆընտան մահպէսէ իլգա իտիլէրէք, ալթը կիւն վէ ալթը կիճէ աճ սուսուզ պրրագըլտրգտան մատա, զէնճիր իլէ կիճէլէյին սապահէ տէկին ասրպ անճագ այագ բարմագլարրնը ուճլարը իրէ տէյէր մէրթէպէտէ ույութմահարագ, ազբլտան ֆիքիրտէն խարիճ կէօնակէօն իսքէնճէլէր իթթիքլերի միլլէթին մէսմուլ օլտուգտա, պիր գաչ տէֆա զէվաթը միւթէպէրլէ։ Հիւքիւմէթէ պիլ միւրաճաաթ, մէրգուման խրիսթիեանլարրն քէնտի հալլերինտէ էհլի ըրզ վէ էմնիյէթի քիսմէլէր օլտուգլարրնա տայիր քէֆալէթ իտիլէրէք, խէլաս իյլէմէք իսթէմիշլեր իսէտէ, մուաֆֆագ օլամամըշլար իքէն։ Նիհայէթ պունտան օն կիւն ագտէմ մէրգում օտապաշը Յովհաննէսին զայէթ աղրրճա խասթա օլտուղու անլաշըլարագ մահալլաթ մէճլիսի ազալարը փափազ իլէ պէրապէր կիւճ հալ հիւքիւմէթտէն խէլաս իլէ արապայա գօեուպ քիմսէ թանրեամազ մէրթէպէտէ օլարագ խանէսինէ կէթիրիլտիյի իւզերինէ, ֆազիլէթլու հաքիմ էֆէնտի ի-

տէճէքլերի պէտինի։ Վէ Տէր-ամատէթէ ճէլզ պույուրլան թաշատուր կաթուղիկոսուն ճանիպի բաթրիքխանէյէ օլան իշլերինէ պիր ան էվվել բույէթ ու թէամիլսիզլէ իատէսի թաճիզաթը վազրանը էօնիւ ալընմասը, վէ մանասթիրը մէզկուր ումուրունուն թաթիլան վիգայէսիյլէ պէրապէր, միլլէթի մէրգումէնին չիքրանիյէթինի պահս օլաճաղընտան։ ... խայրխահանէ օլարագ թէքբար վէ իխթարի քէյֆիյէթէ իպթիտար օլունտու էֆէնտիմ։

ՀԱՅ քանունի էվվել Ձ

Ապտուլլահ
միթէսարրֆը լիվայի Վան
Հէքքեարի։

— Խասգիւղ որ, հրաժարական Ս։ Պատրիարքին վերջին օրերուն վոթորկին հանդիպած կը տատանի, կը լսեմք որ այս անգամ հանդարտէր։ Գնր։ Ներսէս սրբազանն իր պաշտօնին մէջ վերահաստատուէր, եւ նոր թաղական խորհուրդը ընտրուեր է։

Պօլսոյ թաղերը կեդրոնական վարչութեան մասն ըլլալովը՝ ասոնց որ եւ է մէկուն մէջ եղած շարժումը Հայաստանի ամենէն մեծ գաւառին շարժմանը չափ կարեւորութիւն ոչ միայն կառնէ, այլ զանոնք կը գերազանցէ ալ։

Ուստի խասգիւղի հանդարտութեան հետեւանքը, Հայաստանի մէջ եղած գաւառական խնդրոց, մեր վարչութեան ատեանը քիչ մը աւելի ժամանակ գանելն ըլլալուն համար, մեր գոհունակութիւնը այս մասին բնականապէս կը կլլնապատի։

Երանի թէ ոչ միայն խասգիւղ այլ Պօլսոյ բոլոր թաղերն, Մարկոսի կիրակոսի խնդիրը մէկդի թողլով էրգ տեսնէր մարդն ո՞վ է այդ գանելուն վրայ թափէին իրենց ճիգը, որուն առջեւ կը ջնջուին բոլոր տրդի վէճերն ու աղմուկները, եւ կոկսի թաղերուն մէջ էրգ տեսնուիլ եւ ոչ թէ հիմակուան պէս մի միայն խօսք։

— ... Խմբագիր։

Ինչպէս որ անցեալները բերնանց ալ պատմած էի ձեզի գիւղերնուս դպրոցին եւ եկեղեցւոյն պարտուց տակ ճնշուած, յետին աստիճան անբաւականութեան մէջ գտնուիլը, որն որ Մամուլ արդէն ասկէ քանի մը շաբաթ առաջ ծանոյց, իր եռանդուն յորդորը կարդալով, սակայն անկէ ի վեր տարբերութիւն մը չտեսնուեցաւ, մէկ կողմէն պարտքերը հետզհետէ կը դիզուին, միւս կողմէն պահանջողները մեզ կը թախանձեն։ Ինչ ընելու է, քանի որ երկու մեծապատիւ անձանց մասնաւորապէս որոշած ամսականին դադրեցուցին, քանի որ պարտուց փոխարէն մեր շրջաբերութեան հանած քանի մը հազար ղուրուշի անդորրագիրներուն մեծ մասը մնալով, ցրուածնուս ստակներն անգամ չենք կրնար ընդունիլ, այսօրուան վաղուան ձգելնուն համար։ Քանի որ 16-18 տունեւոր գիւղ մը կարող չէ իր դպրատան ու եկեղեցւոյն ծախքը ու պիտոյքները հոգալու, քանի որ նորէն ամսական մը որոշող անձ մը չի կայ, քանի որ հարուստ թաղերու եկեղեցիները թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս մեզի չեն օգներ, ասոր համար մինչեւ հիմայ թէ թաղականութեան եւ թէ օգնականութեան պաշտօնը չի վարող մէկը չի մնաց, բայց դժբաղդաբար ով որ այս ծանր բեռան տակ մտաւ, փոխանակ զանի վերցնելով յառաջ տանելու, անոր տակ ճնշուած մնալը տեսնելով իսկոյն ետ քաշուեցաւ։ Հարկաւ ասանկ պիտի ըլլար, որովհետեւ պաշտօնեայք տիւ եւ գիշեր թախանձանք կուտային ապրելու համար արդար վաստակնին պահանջելով։ Բայց ստակ չի կար, ո՞ւրկէ տրուէր։ Ուստի անոնք ալ ասոնց ամէն մէկուն իրենց յաջորդներուն օրովը հատուցանելի մէկ մէկ գիր տալով պաշտօննուն կը հեռանային։ Արդ՝ կարգը ինձի եկաւ այս ծանր պաշտօնը վարելու, բայց ի՞նչ ընելու է, քանի որ պարտքերը իմ օրովս վճարելի են։ Հարկաւ ասդին անդին գործին ինչ աստիճանի հասած ըլլալը յայտնելու է, որպէս զի ժամ առաջ անոր դարման մը տարուի։ Ասոր համար անցեալ օր հարուստ թաղի մը պատկառելի խորհրդոյն ներկայանալով գործը համառօտաբար բացատրեցի, մասնաւորապէս մեզի օգներին խնդրելով, իսկոյն գմեզ պատրիարքարան դիմել խրատեցին։ Ներկայ եմ Տիարք ըսի, ես պատրիարքարանը գիտեմ, բայց մասնաւորապէս ձենէ ալ օգնութիւն մը կը խնդրեմ։ Որչափ որ ըսի ալ նէ, խորհուրդը նախագահող կեր։ Արքեպիսկոպոսը գմեզ քաջալերեց ուրբաթ օր խառն ժողովոյ մէջ այս մասին պէտք եղածը խօսելու համար։ Ուստի հիմակուընէ ես ալ մանրամասն նկարագրութեամբ տեղեկագիր մը կը պատրաստեմ նոյն ժողովոյն ներկայացնելու համար։ Բայց ինձ աւելի յարմար կը թուէր փոխանակ յիշեալ ժողովոյն ամենաթանկ վայրկեանները, այսպիսի խնդրոյ մը վրայ զոհելու, մէկ քանի հարուստ թաղեր բարեհաճին թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս իրենց եկեղեցիներէն մեզի քիչ մը օգնելու, որով մեր կարի պակասութեանց գոնէ մէկ մասը հոգացուէր։ Ուրեմն քիչ մ'ալ հանբերենք, աշխատինք ու չի վատնինք, տեսնենք ինչ կընեն։

... Խմբագիր, Խասգիւղ Զըգսալընի այ երիտասարդաց խումբը, մեր դպրատան կարօտութիւնը իմանալով, անոր իբր անմիջական օգնութիւն մը ընելու դիտաւորութեամբ խահուէճի պրն։ Գրիգորի ձեռօք 100 ղուրուշով պղինձ բուրվառ մը ղրկած են մեզ, դպրոցին կանոնաւորապէս օգնութիւն մը ընելու համար մէջէրինին չարթէ չարաթ շարունակաբար դանձանակ մ'ալ պտտցնելու խոստմամբ։ Այս ազգասէր երիտասարդաց մեզի բրած նպաստնուն փոխարէն մեր շնորհակալութիւնը յայտնելով իրենց գովելի ձեռնարկութեանն ալ բոլոր սրտէ յաջողութիւն կը մաղթենք։

Խնդրեմ ... խմբագիր, որ այս նամակս ձեր արդարախօս օրագրին մէջ տեղ մը գտնելով բարեհաճիք, եւ ձեր քաղցր յորդորն ալ չմոռնալով, զմեզ խորին կերպով երախտապարտէք։

27 մարտ 1869 Ի Դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Խթէնիա Գանձապետ
Ե. Գ. Բէյոեան։

— Շու աթիտէքի տէհշէթլու մէքթուպու այնէն տէրճ իլէ։ Հիւքիւմէթի Սէնիյէնին նազար ու տիգդաթինա հէվալէ իտէրիզ։

... Միւէլիֆ։

1869 մարտ 17 Պօլու։

Մահէլի սէքէնէմիզ օլան մէտինէյի պօլուտա եիւզ երիմի խանէտէն իպարէթ էրմէնիան մահէլէսի, շէհիրտէն պիր չարեէք մէսաֆէտէ քեսյին օլուպ, էքսէրի էհլի սէնաաթ ֆուգարա վէ զուաֆա էսնաֆը կիւրուհինտէն պուլունտուզումուզ հալտէ, շու ասրը մատալէթհասրը հազրէթի միւիւքեանէտէ, մէմալիքի մահրուսէյի Շահանէտէ պուլունան քեաֆֆէյի թէպասյի Ցէվլէթի ալիյէնին ըէֆահը հալ վէ ասայիշի խուսունտա կէօնակէօն ըալահաթը միւֆիտէ իհտասը իլէ զուլմը թէատտինին նապէտիտ օլմասը նէզտը խիլաֆէթքէնահիտէ միւլթէզիմ մէվատտէն իսէտէ, չի չարէ քի պուլունտուզումուզ Անատօլունուն պազը պէօյլէ Ջշուզ մահէլէրինտէ էլհալէթ ու հազիհի զուլմ վէ թէատտի հալէա տէվամ իթմէքտէ տիր։ Չէօյլէ քի, թարիխտէն պիր մահ ագտէմ փամուզճու հաճի Բաշիտնամքիմէնէնին քիւչիւք թաշ խանտա պուլունան օտասը կիւյա աչըլմըշ տէյու խանը մէզպուրուն օտա պաշըսը Յովհաննէս Մկրտիչեան նամ քիմէնէ իլէ թահմիզճի Կիրակոս վէ տիկէր իքի նէֆէր տախի խալամ, հիւքիւմէթ թարաֆընտան մահպէսէ իլգա իտիլէրէք, ալթը կիւն վէ ալթը կիճէ աճ սուսուզ պրրագըլտրգտան մատա, զէնճիր իլէ կիճէլէյին սապահէ տէկին ասրպ անճագ այագ բարմագլարրնը ուճլարը իրէ տէյէր մէրթէպէտէ ույութմահարագ, ազբլտան ֆիքիրտէն խարիճ կէօնակէօն իսքէնճէլէր իթթիքլերի միլլէթին մէսմուլ օլտուգտա, պիր գաչ տէֆա զէվաթը միւթէպէրլէ։ Հիւքիւմէթէ պիլ միւրաճաաթ, մէրգուման խրիսթիեանլարրն քէնտի հալլերինտէ էհլի ըրզ վէ էմնիյէթի քիսմէլէր օլտուգլարրնա տայիր քէֆալէթ իտիլէրէք, խէլաս իյլէմէք իսթէմիշլեր իսէտէ, մուաֆֆագ օլամամըշլար իքէն։ Նիհայէթ պունտան օն կիւն ագտէմ մէրգում օտապաշը Յովհաննէսին զայէթ աղրրճա խասթա օլտուղու անլաշըլարագ մահալլաթ մէճլիսի ազալարը փափազ իլէ պէրապէր կիւճ հալ հիւքիւմէթտէն խէլաս իլէ արապայա գօեուպ քիմսէ թանրեամազ մէրթէպէտէ օլարագ խանէսինէ կէթիրիլտիյի իւզերինէ, ֆազիլէթլու հաքիմ էֆէնտի ի-

սէ, զայէթ հագգանիյէթբէրվէր վէ ատիլ պիր վաթը ալի օլտուղունտան, նամիզաճլըղը սէպէպիյէ չէնտ կիւն գաբուեա կէլմէմիշ օլուպ, օ արալըգ գաբուեա թէշրիֆլէրինտէ, քէյֆիյէթ մալիմլէրի օլտուգտա տէրագապ իսքէնճէ իտէն զապթիյէլէրի ճելպ վէ իսթինթազլարընա միւպաշէրէթ պույուրտուգլարընտա, մէրգուման զատտար տէօրթ նէֆէր զապթիյէլէրին պիրի Զայիմ աղա նամքէս նիզամէն թէրէթթիւպ իտէճէք ճէզասընը իշիթտիի անտէ, նիւզուլ ինտիկինտէն, իքի իւչ կիւն սօնրա խանէսինտէ վէֆաթ իյլէտիյի վի մէրգում ցովհաննէս իսէ, օն կիւն միւթէմատիէն «աման աղալար պու գատար գրյմաեընն պանա, խապէրիմ եօգ ճանըմ» տէյի սայրգլամագ իլէ տէպէլէնէրէք, վէ եօգարտան աչաղտան բէլթէլէնմիշ գանլար ինզալ իտէրէք, մարտ օն ալթը թարիխյլէ վէֆաթ իթմիշ օլտուղունտան, հիւքիւմէթի մահէլլիյէնին պու տէրէճէ հարէքեաթը նահէմվարէսի մէշհուտումուզ օլուպ, ֆազիլէթլու հաքիմ էֆէնտի հազրէթլէրինէ լէտել իխպար, թէրաֆը ֆազըլանէլէրինտէն մէրսուլ օլան նայիպ վասթասը իլէ ճէնազէյի մէզարուրէյի վէ տէօքտիյիւ գանլար ճէօմաթ միւվաճէհէսինտէ քէշֆ իթտիրիլէրէք, վուգուաթը մէզարուրէ գալէմէ ալընըպ մահալլաթ մէճլիսիյլէ մաէն թէմիր օլունմըշ օլտուղու, վէ մէրգուման իքի նէֆէր իսլամլար տախի օ մագուլէ իսքէնճէլէրտէն միթէէսսիրէն մահպէստ խաթէ իմիշլեր վէ պիրի իսէ պիթիւն պիթիւն զիհնինէ իբֆիէթ վէ ճիւնունյէթ կէթիրէրէք տիվանէ օլտուղու ըիվայէթ օլունմագտէ օլտուղունտան, տօղրուսու պու տէհրատէ տախի պու կէօնա հարաքեաթը նահէմվարէ կէօրիլմէտիյի ճիհէթլէ քէյֆիյէթի մէզարուրէ միլլէթճէ պա արզուհալ կէրէք մէրքէզի վիլայէթիմիզ պուլունան Գասթամունիյէ վէ կէրէք մագամը ճէլիլի հազրէթի սէտարէթբէհահիյէ արզ վէ իֆատէ գըլընճաղընտան (չիւն բաթրիքխանէտէն պիր ֆայտէ օլամայաճաղընա իսքեաթ օլմուշուզ) զազէթայի պէլաղէթիւնվանլէրինէ տախի տէրճինէ միւսարէաթ, վէ լութֆը հիմմէթ պույրուլմասյէլ, սալթանաթը Սէնիյէնին նազարը տիգգաթ վէ չէգգաթ ու մէրհամէթինի միւթէվէֆայի մէրգումուն թէրք իյլէտիի իքի իւչ նէֆէր սէֆիլ իւլ հալ վէ միւհթաճը նէվալ չօճուգլար իւզերինէ տավէթ վէ ճէլպ պույրուլմանըզը նիհազ իտէրիմ։

* * *

ԻԼԱՆԱԹ

ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Մարդը կը մեռնի, բայց գործը չի մեռնիր։

Ցարութիւն Տէմէեան ինքը թեպէտ առ Աստուած փոխած՝ բայց իբրեւ կենդանի այս անդամ հրատարակ կուգայ եւ Ազգային մանկուոյն ընթերցանութեանը դիւրութիւններ կը մատակարարէ իր աշխատասիրած ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆՈՎը. որ կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով գին 8½ ղրշ։

ՄՈՆՍՈՐՕԻ ՏԻԿԻՆԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱՑԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

ՄԿՐՏԻՉ ՓՕՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ադեքսանդր Տիւմայի այս հռչակաւոր գործը 16 երէսներէ բաղկացեալ, մանրագրութեամբ թերթ առ թերթ պիտի հրատարակուի։

Բաժանորդագրութեան համար ամեն մէկ թերթի գինը 40 փող է, իսկ հրատարակութեան սկսուելէն վերջը թերթ առ թերթ առնել ուզողներուն համար 50 փող։

Բաժանորդագրուիլ փափաքողները, պէտք է իրենց հասցէն նշանակել տան հետեւեալ տեղերը։

Մէրճան գրավաճառ Պ. Քերովբէ Մարգարեանի Համազգային գրատունը թիւ 88. Ուզուն չարշըրի գլուխը, Շէրիֆ բաշա խանի դիմաց Արեւելեան գրատունը թիւ 416. Մահմուտ բաշայ Գամանթոն խանի կից Իզմիրլեան գրատունը եւ պօյաճի Մանուկ աղայի խանութը թիւ 220։

ԹԷՆՊԷԼԼԻՔ

Մէկքիւր իսիմտէ օլան ըիսալէ պաղլամթաբըլարաղ, կէրէք քիթապճըլարատա, վէ աէլիսուսուս իսթանպօլատա Սիւմպիւլ իւ խան սալթընատա Գաֆֆեանլար տիւքքեանընտա, վէ դազէթատաթճըլարըմըզ եանընտա Ցէր պուրուշատրըմագատա տրը։

ԿՐԿԻՆ ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԲԹՕՐ—ՀԻՒԳՕ

ՆՕԹՐ-ՏԱՄ-ՏԸ-ՓԱՐԻ

Այս Տիեզերահռչակ վեպին Հայերէն թարգմանութեան, 1. 2. 3. 4 թերթերը ի լոյս ընծայած եմք, — սակայն տեսնելով որ ընթերցասէր հասարակութիւնը գնոյն ողութեանը վրայ երբեմնակի կը տրտնջի։ Այսու ամենայնիւ ներկայ երկտող գրութեամբս կը ծանուցանեմ որ թերթերնիս երկու կարգ բաժնուած է։ — Մինը որ պատկերազարդ 3 դուրուշ է, իսկ միւսը որ անպատկեր, 2 դուրուշի կը ծախուի։ — Սակի ինչուան մէկ ամիս բաժանորդագրութեան ցանկը բաց է, եւ ուզողը կրնայ իր հասցէն Կ. Պոլիս Զագմագճըլար Գաֆֆեանի գրատունը, եւ Մահմուտ փաշան Պոյաճի Մանուկ աղային 220 թիւ խանութը յանձնելով, յատուկ ցրուիչի մը ձեռաք ընդունել իր թերթերը։

Արդէն բաժանորդք պէտք է ընդունած թերթերնուն գինը կանխիկ վճարեն, — բաժանորդ չեգրուողը ամեն մէկ թերթի 20 փարայ աւելի պիտի վճարէ։

1869 մարտ 12 Կ. Պոլիս.

Թարգմանիչ եւ հրատարակիչ.
Տէրան Թէրզեան

Փարիս Թրպպիյէ մէքթէպինտէն չրգմըշ օլուպ, վէ տօգթօրլուգ տիբլօմասընը հայիպ օլան, վէ խայլի միւտտէթ փարիս խասթախանէլէրինտէ էքսթէրնալըգ իթմիշ պուլունան տօգթօր Պետրոս Լօրէնեան էֆէնտի, պու տէֆա Տէր-սէտաէթէ կէլմիշ օլտուղունտան, Իսթանպօլտա Մուսալլա ճիվարընտա Թիւլպէնտէի-պագալրն սօգաղընտա 17 Նօ. իլէ միւրաղդամ քէնտի խանէսինտէ չարչէմպէհ կիւնլէրի սաաթ 4 տէն 8 է գատար խայրաթ օլարագ խասթալարու պագաճաղը, վէ քէնտիսինի խասսէթէն կէօրմէք իսթէյէնլէր իչին, հէր հաֆթա չարչէմպէհ վէ ճիւմա իրթէսի կիւնլէրի, սաաթ եէսիտէն օն պիրէ գատար քէնտի խանէսինտէ կէօրէպիլէճէքլէրի, վէ միւսթաղիլ քէնտի խանէլէրինէ իսթէյէնլէրէ տախի կիտէճէյի իլան օլունուր։

Պունտան ազտէմ Ասիթանէ ահալիսինին պունա էմսալ նիչէ իլանլէր կէօրմիշ օլտուգլարընտան իհթիմալ որը իշ պու իլանըմըզ տախի անլէրէ էմսալ թուութուարագ ահալի նէզտինտէ գապուլ պուլմայաճագ տրը. ֆագաթ պիզլէր իլէ մինասիպէթի օլաճագ զաթլար, հէր հալտէ սէնասթըմըզըն ֆարգընը կէօրէրէք մէմնուն օլաճագլարընտան, իշթէ պու տէֆա Իսթանպօլտա Պահճէ-Գաբուսունտա վագը 7 նիւմէրօլու էճզա թիւճճարը Մ. Վիշէնին մաղազասը իւղէրինտէ տիշճիլիք սէնասթընին իհբասընա պէտ իյլէտիկիմիզի բաղպէթլու միշթէրիլէրիմիզէ խասսէթէն իլան իտէրիզ։

Ալթունտան, կիւմիւշտէն, գաթչուգտան միճէտտէտէն թէքմիլ չէնտ, թէք տիշ, չիւրիւք տիշլէրի թէմիզլէյիպ օտլտուրմագ, աղրբեան տիշլէրին աղրըսընը քէսմէք, քիրլի տիշլէրի թէմիզլէմէք իւզրէ մահալի մէզպուրտա պուլունմագտայըզ։

Սահիպ իմզա ճիւմա կիւնլէրի ֆուգարալարա խայրաթ պագաճագ տրը. չէքիլէն տիշլէրի չէքճէճէք վէ չէքիլմէսի իգթիզա օլմասան տիշլէրէ տախի իլաճ գօեաճագ տրը։

Կ. ՍՏԵՓԱՆՆԱՆ

ԷՆԺԷՔՍԻՕՆ ՊՐՈՒ

Առողջարար, ազգու եւ պահպանիչ, միակ կազդուրիչ ստանց վրայ բան մը աւելցնելու դեղ մ'է որ 25 տարի յաջողեցաւ. կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառաց քով, Փարիզ հնարչին տունը ՊՐՈՒ, փողոց Լաֆայէդ, թիւ 123, եւ Պուլվար Մաժէնդա, 192։

ՌՕՊ ԼԱՖՖԷՔԹԷՕՐ

Այս դեղը Գաղղիա, Պէլճիգա, Ռուսաստան, Աւստրիա մինակ ընդունուած եւ տօղթօր Ժիրօտօ տը Սէն Ժերմէնլա իր ստորագրութեամբը երաշխաւորած է։

Ռօպ Պոյվօ-Լաֆֆէքթէօր դեղը արիւն մաքրող դեղերէից մէջ առաջինն է թէ իրեն արդիւնագործութեանը համար, որն որ եօթանասուն եւ հինգ տարիէ ի վեր տեսնուեցաւ, եւ թէ իրեն մինակ բուսական բաղադրութեանը համար։ Մորթի հիւանդութիւնները, որքինները (թէմրէյի), խոյլերը (սրաճա) ազաբերքէ, երկունքէ, եւ աւելի դատնութենէ պատճառած հիւանդութիւնները [illegible]։ Այս փոխոխական արմատացած Ռօպը, դարձեալ եօթանասմով, սընդիկով եւ իօտիւր տը բօթասիօմով չը բժշկուող ախտերուն դէմ շատ օգտակար է։

Նախնի արքայական բժշկական ընկերութիւնը իր ՃԳ. տարւոյն վճռովը Ռօպ Պոյվօ-Լաֆֆէքթէօր դեղը ընդունեցաւ եւ հաստատեց, եւ 1788 եւ 1793ին նաւատեաց հիւանդանոցներուն մատակարարուեցաւ, 1850ին Պէլճիգայի պատերազմի պաշտօնական ասոր գործածութիւնը Պէլճիքացւոց բանակին մէջ ընդունեցաւ եւ պաշտօնական կերպիւ ասոր գործածութիւնը հրատարակուեցաւ բոլոր Ռուսաստան. կը ծախուի գլի աւորապէս ի Փարիզ փողոց Ռիշէ 12. եւ բոլոր ուրիշ դեղավաճառաց քով։

Նաեւ Պոլիս հետեւեալ դեղավաճառաց քով։

Տէլլա Սուտա, Օհաննիսի, Ժօանիսի, Ծիդէռի, Վէլիա Ռանզաղ եղբարք, Օթմանի, Լօրօ Թոմասօ, Սինաբեան Քալէժա։

Լիւրօթ տեսլիլերէնէ հօֆֆէյէ բէնդէ պէլէնլէրէնէ պէօյէ մէրհեղ տէքիլլէրէնէ։

Պաշլըճա իսթիգրազ պիլէթլերի աթիտէքի Լիսթասա պէեան օլունմուշ տուր։

Սահիպ իմզա, իսթէքլի օլանլարա սայիրլէրտէն զայէթ էհվէն ֆիեաթլէ սաթաճաղրընը պիլտիրիր։

Տէվլէթլերին իսմի.	Իսթ. իլք թարիխի.	Իսթիգրազրն պիթճէյի սէնէ.	Ֆայիզի 0/0 տէ.	Նագընտա չէքիլէճէք թարիխլերի.	Էն չօղ գազանաճաղը.
Ռուսիանըն	1864	1924	5	1 Յուլիս	200,000 ռուպլի
»	1866	1926	5	1 Սեպտ.	200,000 »
Ավթրիանըն	1858	1924	–	1 Ապրիլ	250,000 ֆիորին
»	1860	1917	5	1 Յուլիս	300,000 »
»	1864	1918	–	1 Ապրիլ	250,000 »
Բալճըն	1856	1911	–	15 Սեպտ.	40,000 »
Գլարիսին	1856	1913	–	30 Յուլիս	12,000 »
Սանժէնուանըն	1856	1904	–	1 Փեւրվար	50,000 »
Թրիէսթ չէհրին	1861	1905	4	1 Փեւրվար	15,000 »
Վէնտիքրէսթին	1847	1893	3	1 Դեկտեմ.	20,000 »
Ֆրանսանըն Լիլ չէհրի	1863	1892	–	1 Օգոստոս	
Պորտօ չէհրի	1863	1899	3	1 Յուլիս	
Ռուպէ չէհրի	1861	1915	–	1 Օգոստոս	
Պէլճիդանըն Պրիւսէլ չէհրի	1868	1934	3	15 Մայիս	
Զվիչէրիանըն Ֆրիպուրկ չէհրի	1861	1914	–	15 Յունիս	
Իթալեանըն Նաբօլի չէհրի	1861	1921	5	1 Ապրիլ	
Իթալեանըն Միլան չէհրի	1866	1921	–	15 Դեկտ.	
Իթալեանըն Ֆլօրանս չէհրի	1868	1914	4	1 Մայիս	

Մ. Ճանէթօ Թարաֆընտան սաթըլան պիլէթլէրին իւղէրինտէ քէնտիսինին պէյդա մէօհիւրիւ պուլունաճագ տրը։

Զիեատէ մալիւմաթ տմմաղ իսթէլէնլէրին Գալաթատա Գօմիսիօն խանը իթթիսալինտէ սարրաֆ Մ. Ճանէթօնուն 16 նիւմէրօ իլէ մուրագդամ մաղազասընա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

Մ. ՃԱՆԷԹՕ

ՏՕՂԹՕՐ ԲԷԼԷԶ

Ամէլյաթը ճերրահիյէ իճրա իթմէքսիզին, աղ ըրեան տիշլերին վէճալարընը (աղրը) տէֆ ու եզալէ իթմէք, վէ տիշլերի չըգմըշ օլանլարընը տիշլերինին երէէրինէ զահմէթսիզճէ թապի վազ օլունմուշ կիպի, զաեէթ տիգգալի օլունա պիլէ անլաշըլմամագ իւզրէ, տիշ գէյմագ վէ ասխիլի ֆէժտէ վէ չէնկէոէքի էմրազ վէ գուրուհ վէ թէզէլլիւլի տէնտանա թէտավի իթմէք, վէ տիշլերի թագերթընտան, եանի եէրլէրինտէ օյնայըզ, պիր թարաֆա տէվրիլմէքլէրի հալտէ եէրլէրինէ գէյմագ, վէ տախիլի ֆէժի թէմիզլէմէքտէ, վէ բասլանմըշ վէ սիեահլանմըշ օլան տիշլերին բաս վէ քիրլերինի չըգարըգ, ճէվհերի զաթիսինի թէճարտ իթմէքտէ, վէ աղրըն ֆէնա գօգուլարընը իսլահ իթմէքտէ վէ աթրն վէ լսաթիքտէն զայէթլէ լաթիֆ վէ բանա վէ սալապէթլի վէ խաֆիֆ եէմէք եէնտիկի վագրթտա պիր զարար ու զիեան վերմէզ ալէա եէրլի վէ չըգար գօնուր տիշլեր եարմագտա օլան ֆարիզլի թապիզ տիշճի Մ. Բէլէզ, Պէյ-օղլունտա Կլովանի սոգաղընտա 2 նիւմէրօտա քեանսի իթմէքտէ վէ ալաֆրանկա սաաթ 6 տան 4 է գատար կէլէն վէ կիտէնլէրէ ամէլյաթը մէզքիւրէյի իճրա էյլէմէքտէ օլուզ քէնտիսինի կէօրմէք վէ կէթրթմէք միւրատ իտէնլեր օլուր իսէ, օրատան սիւալ իթմէլերի։ 30

Քիւթթապը սարրաֆ գուլանտրգալարը լիսան իւզերէ հէր տիւրլիւ մեսաիհէ տպիր արզուհալար վէ միւզաքէրէլեր վէ թաշրա մէքեաթիպի բիւլթիյէ խօճալարընա վէ սոքէրիյէ վէ ուսուրու միլքիյէ մէմուրլարընա վէ բօսթա միւտիրլերինէ վէ թիճարէթէ միւթէտայիր պիր չօղ արզուհալար վէ ճիրօ վէ սէքէսթրօ վէ բրօթէսթօ վէ մուգավէլէ վէ ատի սէնետլեր վէ թէգբէրէ, վէ մահէլլէ իլմ ու խապերլերի վէ սայիր հէր տիւրլիւ մարուզաթ վէ մուհարրերաթ, հասընը սէֆինէի Նուհ կիպի տէօրթ եիւզ գատար միւսվէրտէի շամիլ վէ աթբրընտա մէվգրիճտէ գուլլանըլմագ իւզրէ, թէբաքիպ լաթիֆ վէ էտէպիաթէ տպիր արազի, ֆարսի վէ թիւրքի պէյիթլեր վէ թիւրքճէ մանէալերի տախի ալթընա եավրլարագ սայէի մուվաֆֆագիյէթվայէ ճէնապը միւլիւքեանէտ պու քերրե թապ օլունան նիւզ լէթ իւլ միւնշաաթ նամ ինշա, սահաֆ չարշըսընտա գավաֆլար սօգաղընտա ինշահ մէզքիւրիւն միւէլլիֆի Լէթաթ Ռիֆաթ էֆէնտիին 16 նիւմէրօլու տիւքքեանընտա, վէ Սուլթան Պահազիտտէ քեաղըտճը խօճա բաշալը հաճի Մուսթաֆա ագանին, վէ Մահմուտ բաշատա բուլ վէ վարագայի սահիհէ սաթըլան տիւքքեանլարտա ոն եէտիշէր զուրուշա սաթըլմագտա տրը։

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏՐՆ ԹԱՊԵԱՆԷՍԻՆՏԷ
ՊԷՏ ՕՂԼՈՒՆՏԱ ՏՕՂՐՈՒ ՆՕԼՏԱ, ՏՕԹՕՍԿԱՅԱ ԱՊՏՈՒԼԼՈՅ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ ԳԱՐՇԸՍԸՆՏԱ ՆԻՄՇԼՈ 467.